

JINDŘIŠKA GALLIOVÁ: MÉ VZPOMÍNKY

Článek pojednává o životních a pracovních osudech MUDr. Františka Gallia (1912–1950), jednoho ze zakladatelů československé virologie, jehož pamětní deska je umístěna před velkou posluchárnou Státního zdravotního ústavu (SZÚ), a jeho manželky MUDr. Jindřišky Galliové (1913–2012), která desítky let pracovala na oddělení tuberkulóz SZÚ. Zachyceny jsou jejich osudy od studia na Lékařské fakultě MU v Brně, přes krátkou epizodu v nemocnici v Humpolci a exil ve Venezuele v době 2. světové války až po práci v SZÚ, včetně vývoje, výroby a použití vakcíny proti tuberkulóze.

Narodila jsem se jako Jindřiška Munková 28. července 1913 v Rousínově u Brna. Bylo to tehdy malé městečko, kde se nenacházelo nic zvlášť pozoruhodného. Bydleli jsme poblíž náměstí v patrovém domě. V přízemí byl obchod s kůží a koženými potřebami, který vlastnil můj otec. Naše rodina počítala šest osob – otec, matka a čtyři děti. Byli jsme tři holky a jeden hoch. Takže matka měla hodně práce s provozem celé domácnosti. Když byla v roce 1914 vyhlášena mobilizace, musel otec narukovat. Domů se vrátil až v osmnáctém roce a nepamatuji si, že by v průběhu války někdy dostal dovolenou nebo že by se objevil doma.

V roce 1919 jsem začala v Rousínově chodit do školy. Byla to menší, velmi jednoduše zařízená škola. Před školou stála socha buditele Sušila, podle něhož byla škola také pojmenována. Do školy jsem v Rousínově chodila až do čtvrté třídy. Potom jsme se přestěhovali do Brna a začala jsem chodit do páté třídy v Brně Na Kolišti. Pro zajímavost uvedu několik vzpomínek na tu rousínovskou školu. Paní učitelka, tehdy asi tak čtyřicetiletá, měla v inventáři třídy taky rákosku, a pokud byly děti, především kluci, neposlušné, vyplácela hned ve třídě rákoskou, a sice šleháním do nastavených dlaní. Pokud byli někteří velmi neposlušní, bylo také zavedeno klečení na hrachu v koutě třídy. Ve třídě byla velká železná kamna, ve kterých se topilo, a během vyučování chodil někdo přikládat. V Brně potom už bylo vše moderní.

Po skončení páté třídy mě rodiče na radu pana učitele zapsali na tehdy nově zřízené reformní reálné gymnázium, které trvalo osm let. V té době docházelo k různým změnám ve středním školství. Jednak byla klasická gymnázia, kde se všech osm let vyučovala latina, několik let také řečtina. Potom byly sedmileté reálky, které byly určeny pro žáky s technickým zaměřením. Na reformním reálném gymnáziu se učila francouzština, myslím už od druhé třídy, samozřejmě němčina, latina a angličtina až od páté třídy. Během této doby jsem se vzdělávala také v oboru umění. Měla jsem určité malířské nadání a chodila jsem asi tři roky do kurzu malování, které vedl soukromě malíř a kde jsme se v jeho ateliéru podle

modelu pokoušeli malovat portréty různých osob nebo jsme také chodili malovat do přírody. Po páté třídě gymnázia, kdy už bylo více učení, jsem malířství zanechala. Během studia na střední škole jsem se angažovala ve studentských pokrokových organizacích, jako například Mírové hnutí. Bylo to tehdy krátce po válce a viděli jsme následky válečného utrpení. Bylo nás mnoho, kteří chtěli něco vykonat pro boj proti válkám, založili jsme tehdy Mezinárodní mírové hnutí mládeže a vydávali dokonce takový cyklostylovaný časopis. Ale to vše zůstalo v pozadí, když učení přibývalo.

Maturitou jsem skončila střední školu v roce 1932. Protože jsem již dříve měla zájem o medicínu, přihlásila jsem se do prvního ročníku Masarykovy univerzity v Brně na lékařskou fakultu. Zmíním se o příhodě, která mě mimo jiné utužila v mém zájmu o medicínu. Když mi bylo asi tak 15 let, byla jsem tehdy na prázdninách u své sestry ve Vizovicích. Na malém koupališti u sokolovny se scházela mládež, která tam byla na prázdninách. Bylo to malé koupaliště, ale bylo vybavené lékárníčkou a potřebami pro první pomoc. Jednoho takového dne, kdy jsme tam seděli na lavičkách okolo bazénu, přišel starý důchodce, mohlo mu být víc než 75 let. Byl svátečně oblečený. Sedl si tam na lavičku, chvíli se slunil, slovo s nikým nepromluvil a pak najednou vytáhl pistoli a přede všemi se střelil do srdce. Všichni se polekali a začali křičet. Já běžela ke kabinkám pro lékárníčku a zpátky k tomu důchodci, abych mu nějak pomohla, avšak to už nešlo. Nikdy jsem se nedozvěděla, kdo to byl a co jeho činu předcházelo.

V druhém ročníku medicíny jsem se seznámila s Frantou Galliou¹, mým budoucím manželem. Ten byl o dva roky dále ve studiu, přestože starší byl pouze o rok. Měl rodiče v Zábřehu na Moravě, kde byl jeho otec okresním zvěrolékařem. Tam chodil do školy a tehdy bylo zvykem, že kdo se dobře učil, tak mohl vynechat pátou třídu obecné školy a přihlásit se rovnou na střední školu. Seznámili jsme se tím, že mně na nějaké fakultní schůzi předal krabici s histologickými preparáty, které vždycky starší studenti předávali těm mladším. Byla to cenná pomůcka. Tak začalo

Pamětní deska MUDr. Františku Galliově umístěná před velkou posluchárnou Státního zdravotního ústavu. Deska byla odhalena dne 5. 5. 1975.

¹MUDr. František Gallia (4. 9. 1912 Koryčany – 1. 4. 1950 Praha), lékař a virolog. Pozn. redakce.

naše přátelství, které pak pokračovalo. Spolu s ním a ještě dalšími několika přáteli jsme měli skupinku a společně jsme jezdili na výlety, lyžovat a podobně. Nejdelší náš výlet byl ten první, kdy jsme se bez oznámení rodičům vydali na Podkarpatskou Rus, až na úplný konec tehdejší republiky. Měli jsme jen stan a nejnutnější potřeby. Cestovali jsme tam osobním vlakem, kde jsme v noci leželi na dřevěných lavicích. Tam jsme potom několik dnů tábořili někde v pohraničních lesích. Na některé z přátel si dobře pamatuji a pak jsem se s nimi setkala ještě po válce. Byl to Jiří Černoch, který se za mnoho let stal ředitelem nemocnice v Ostravě. K dobrým přátelům patřil také Ladislav Šula, který také promoval v roce 1938. Z profesorů na fakultě si vzpomínám na profesora Bělohávků nebo profesora Vaníčka nebo u studentů velmi oblíbeného profesora Trýba², který také psal historické romány. Ještě mi utkvěl v paměti profesor Petřivalský³, který nás učil chirurgii. Dodnes si vzpomínám, jak nás upozorňoval na vzácnost výskytu karcinomu plic. Také jsme jezdili na studentské stanové tábory, které byly někde v tatranské oblasti. Účastnili se nejenom studenti z Brna, ale i studenti z Prahy.

Franta skončil studium tedy o dva roky dříve než já, čili v roce 1936, a hned potom se musel hlásit na dva roky na vojenskou službu.

Rok 1938

Studium na lékařské fakultě Masarykovy univerzity v Brně jsem ukončila v únoru 1938. Poté jsem nastoupila na krátkou praxi v úrazové nemocnici v Brně. Mezitím jsem hledala ve věstníku, kde potřebují sekundárního lékaře. Podle inzerátu jsem se přihlásila do okresní nemocnice v Humpolci. Byla jsem přijata a nastoupila tam někdy na jaře 1938. Tato nemocnice měla asi 150 lůžek, včetně infekčního oddělení, které bylo ve zvláštní budově, a pracovali tam 3 sekundáři, z nichž jeden odcházel a na jehož místo jsem přišla. Pan primář Kašpar⁴ vedl celou nemocnici jako jediný primář, jediný lékař, který vlastně ovládal všechno – jak menší chirurgické operace, tak internu a infekční choroby. Tam jsem se naučila jak interní medicínu, tak malou chirurgii i porodnictví. Všecko jsme museli ovládat, všecko jsme museli dělat sami. Pan primář byl dobrý odborník, ale jakmile padla, vzal flintu a odešel do lesa. Ubytování sekundářů bylo přímo v nemocnici jako samostatné pokojíky a na stravu jsme si připláceli. Sestřičky v nemocnici byly řádové. Chodily v bílém hávu a čepci, měly svou vrchní sestru, která se o ně starala a které podléhaly. Vlastně podléhaly té vrchní sestře a ještě panu primáři. Pokud jde o personál, všechno dobře fungovalo. Dále tam byli dva zřízenci, kteří rozuměli přístrojům a starali se o různé aparatury, kterých však nebylo mnoho. Vše se tehdy dělalo ručně, velmi jednoduše.

Na infekčním oddělení, které bylo ve zvláštní přilehlé budově, se přijímali pacienti s infekčními chorobami, například děti se záškrtem, kterých bylo poměrně dost, potom tuberkulóza, kde ovšem celé léčení spočívalo v píchání injekcí kalcia dvakrát nebo třikrát týdně a jinak jenom klidová léčba. V nemocnici bylo také v suterénní

místnosti oddělení pro vandraky, které tam přijímali na zimní období, i když neměli žádnou zvláštní diagnózu. To bylo tehdy všude v nemocnicích zvykem přijímat vandraky, aby netrávili zimu někde v lesích. Pamatuji se na jednoho z nich, který byl blízkým přítelem Jaroslava Haška. Byl z Lipnice nad Sázavou, což je nedaleko Humpolce.

V nemocnici se také nacházelo malé porodnické oddělení pro komplikovanější porody, jinak se tehdy běžně rodilo doma.

Nemocnice měla také malé oddělení RTG. Místnost byla vybavena pojízdným rentgenem s ochrannou stěnou, kde lékař při vyšetření seděl na chráněné židličce před pohyblivým štítem. Zde se vyšetřovaly většinou plíce a hrudník. Zvlášť bylo přidělené oddělení na pořizování snímků na film, což si ovšem lékaři museli dělat sami, nebyla zde žádná síla, která by pomáhala nebo vyvolávala filmy a podobně. Lékař při skiaskopii seděl před ochrannou stěnou a měl těžké rukavice proti záření.

Daleko později mi přišlo vhod, že jsem se sama naučila všechny tyto práce vykonávat. Také filmy a vše s tím spojené jsme si dávali do rámečků a vyvolávali, koupali filmy a podobně. Jak jsem říkala, nebyla zde žádná síla, která by obstarávala tyto práce.

Později na jaře skončila Frantovi Galliovi, s nímž jsem už chodila za studentských dob, vojenská služba, kterou byl přidělen do Plzně na zubní oddělení. Po skončení této dvouleté služby hledal zaměstnání a právě v té době se v naší nemocnici v Humpolci uvolnilo místo sekundáře, takže se tam přihlásil a byl přijat. Nastoupil asi někdy v květnu 1938. Takže jsme tam byli zase tři sekundáři – já, František a jeden sekundář, jehož jméno si už nepamatuji. V této sestavě jsme pracovali několik následujících měsíců. Mezinárodní situace se však postupně zhoršovala. Nakonec byla 23. září 1938 vyhlášena mobilizace a všichni odvedenci odešli k armádě. František si ihned připravil černý kufříček a nastoupil u 3. hraničářského praporu v Žamberku jako praporeční lékař. Též druhý sekundář narukoval a já jsem zůstala v nemocnici s primářem sama. Byla to velmi krutá doba, kdy jsem musela službu, i noční, konat prakticky denně, protože pan primář noční služby nevykonával, jen v případě nutnosti radil telefonicky.

Z této doby mi utkvěly v paměti některé neobvyklé případy. Například, když asi desetiletý hoch těžce postižený záškrtem nemohl prakticky dýchat a musel být odvezen na operační sálek, kde se mu měla provést tracheotomie. Nikdy jsem to nedělala a byla jsem na to sama. Naštěstí tam byl dlouholetý zřízenec, který všechno odkoukal a který stál vedle mě a radil mi. Hoch nemohl vůbec dýchat a byl v bezvědomí, a tak jsme okamžitě museli provést zákrok. V okamžiku, kdy jsme skončili, si hoch sedl a choval se úplně normálně, jako by se nic nestalo. Další zajímavý nebo neobvyklý případ se mi stal na porodnickém oddělení. Bylo to někdy v sobotu v poledne, kdy jsem se už chystala odjet do Brna, ale ještě jsem se zašla podívat na pacientku po porodu. Právě v tom okamžiku, kdy jsem se na ni chtěla podívat, začala silně krváčet, ačkoliv už to byl asi druhý den po porodu. Takže sestřička přivezla vozík se sterilními nástroji

²Prof. MUDr. Antonín Trýba, DrSc. (1884–1960), dermatovenerolog, básník a prozaik, legionář v Rusku. Pozn. redakce.

³Prof. MUDr. Julius Petřivalský (1873–1945), český lékař a chirurg. Pozn. redakce.

⁴MUDr. Jan Kašpar (1880–1953), jako primář nemocnice v Humpolci působil v letech 1923 až 1942. Pozn. redakce.

Pracovníci nemocnice v Humpolci v roce 1938. Primář Jan Kašpar sedí uprostřed, Jindřiška Munková-Galliová vedle něho vlevo, František Gallia vpravo.

a já jsem se snažila zjistit, co se vlastně stalo. Asi došlo k protřžení děložního čípku. Naštěstí se mi podařilo najít to místo a ránu sešít vlastně už ve chvíli, kdy žena ztrácela vědomí a před námi se loučila se životem. Vše dobře dopadlo, ale jak k tomu krvácení došlo, jsem se nikdy nedozvěděla.

Dále se zmíním o neobvyklé příhodě, která se stala při operaci slepého střeva. Byli jsme na sále, pan primář a já, když přivezli pacienta ve věku asi 26 let s příznaky akutního slepého střeva. Uvedli jsem pacienta do narkózy, která tehdy byla velmi primitivní a sestávala z kapání éteru na gázovou masku. Pacient vdechoval páry éteru a sestřička jenom kontrolovala, jestli už spí. Pokud nebyla narkóza dostatečně účinná, přikapával se ustavičně další éter. Když byl pacient uspán, zahájili jsme operaci. Ale jaké bylo naše překvapení, když jsme po otevření slepého střeva našli silný drát o tloušťce asi 4 milimetrů, který špičatým ostrým koncem vystupoval ze slepého střeva. Celková délka tohoto drátu byla okolo 13 centimetrů. Část byla ve slepém střevě, které drát proděravěl a vystupoval volně do dutiny břišní. Když to pan primář viděl, řekl: „Pošlete rychle pro fotografa, tohle se musí zachytit.“ Operační pole se přikrylo rouškou a zřízenec běžel do nedalekého fotografického ateliéru pana Čejky, který musel rychle sbalit fotoaparát. Přiběhl se zřízencem na operační sál, připravil se na fotografování, což všechno trvalo více než půl hodiny, a celou scénu vyfotografoval. A právě tuto fotografii mám dodnes schovanou⁵. Zachovala se, ačkoliv to bylo v roce 1938. Nevím jakým způsobem jsem se po válce k této fotografii dostala, ale mám ji dosud schovanou. Pacient nám potom vyprávěl, jak k tomu drátu přišel. Z nešťastné lásky chtěl spáchat sebevraždu, což bylo nejméně půl roku před naším zákrokem. Nenapadl ho lepší způsob než spolknout drát. Po jeho spolknutí neměl žádné zdravotní potíže. Ty nastaly až po půl roce, kdy se drát dostal do okolí slepého střeva, které proděravěl. Úspěšně jsme to odoperovali a pacient se uzdravil bez komplikací. Tak to byly některé zajímavé příhody, které se mohou objevit v praxi malé venkovské nemocnice.

Po podepsání Mnichovské dohody a ukončení mobilizace se František vrátil a za těchto podmínek jsme pokračovali v práci.

Přípravy na emigraci

Někdy počátkem roku 1939 dostal Františkův švagr, MVDr. Richard Novický, dopis od svého kolegy ze studií na zvěrolékařské fakultě v Brně – doktora Vladimíra Kubeše. Kubeš měl dobrodružnou povahu a již v polovině třicátých let se po dokončení studií vydal do ciziny. Nejdříve do Kolumbie a odtud potom do Venezuely. Bez nějakých zkušeností, bez znalosti jazyka se tam uchytil a rychle se všemu naučil. V té době Venezuela zahájila v hlavním městě Caracas provoz nového veterinárního výzkumného ústavu, jehož vedoucím se potom stal právě doktor Kubeš. Když Kubeš napsal švagrovi Novickému o tomto veterinárním ústavu a o tom, že by tam potřebovali odborné pracovníky, měl se rozhodnout, zdali by přijal nabídku a odjel do Venezuely, kde by měl zajištěné zaměstnání, ubytování a vše co k tomu přísluší. Novický se se svou ženou Felicitou, rozenou Galliovou, rozhodli, že tuto nabídku využijí a začali se chystat k odjezdu. Nabídli také Františkovi a mně, abychom se později přidali, protože, jak bylo vidět, situace v Evropě se stále zhoršovala.

Novický se ženou si k cestě potřebovali obstarat vízum do Venezuely. V Československu ovšem venezuelské vyslanectví nebylo. Museli tedy jet do Berlína na venezuelskou ambasádu, kde se jim vízum podařilo získat. Těch několik dní v Berlíně bydleli u naší tetičky, která žila ve vilce na předměstí. Z Berlína poté odjeli vlakem do Paříže a dále do Le Havru, kde měli připraveny lodní lístky na cestu do venezuelského přístavu La Guaira. Ještě se krátce zmíním o tetičce. Byla to sestra mého otce, která měla za manžela Čechoněmce. Ten byl ředitelem textilní továrny nejprve na Moravě a později v Breslau (dnešní Wrocław). Nakonec se usadili v Berlíně. Jejich syn byl sociální demokrat a před válkou uprchl do Anglie. Strýček byl kvůli němu vyslýchán na gestapu⁶ a poté, co se vrátil z gestapa, se doma oběsil.

⁵Tato unikátní fotografie byla již otištěna v časopise *Pohybové ústrojí*. 2011;18(1-2):111.

⁶Geheime Staatspolizei byla tajná policie nacistického Německa. Po porážce nacismu byla prohlášena za zločineckou organizaci. Pozn. redakce.

Politická situace se dále zhoršovala a 15. března 1939 došlo k vpádu německých vojsk na území Čech a Moravy. Také do nemocnice se dostavili němečtí důstojníci, lékaři, a převzali vedení nemocnice. Primář nás sekundáře svolal a všem nám vysvětlil situaci. Já a František Gallia jsme dostali výpověď a současně nám primář předal vysvědčení, které jsem měla dlouho potom uschované. Asi tak začátkem dubna jsme se vrátili do Brna. Oba jsme zatím bydleli u svých rodičů. Mezitím jsme si hledali nějaké zaměstnání na krátkou dobu, poněvadž jsme se připravovali, pokud by to bylo možné, na odchod do ciziny. Já jsem byla potom přes letní období zaměstnána na velkém dětském táboře nedaleko Brna jako lékařka. V červenci jsme se s Františkem vzali, bez nějakých obřadů.

Po okupaci bylo cestování do ciziny velmi složité a veškeré formality a povolení bylo nutno vyřizovat jediné v Praze na úřadu gestapa. Přes všechny tyto obtíže jsme se rozhodli, že se pokusíme o získání víza do Venezuely a museli jsme o to žádat přímo v Praze, i když jsme tehdy bydleli v Brně. Takže jsme vykonali několik cest do Prahy, kdy nám úředníci nic nezaručovali, neslibovali, jediné řekli, že to nejde, že je to složité, ale nakonec nám to vízum přece jen přidělili. Po návratu do Brna jsme se začali připravovat na cestu do Venezuely. Konečně, po splnění všech dalších formalit, jsme mohli odcestovat. Rozloučili jsme se s rodinami. Zavazadla a další věci potřebné k životu jsme si nechali odeslat a jen s příručními zavazadly jsme odcestovali přes Vídeň. Bylo to už po začátku války, všude zatemnění a cestování bylo velmi složité.

Museli jsme se dostat do Janova v Itálii, kde jsme měli připravené u firmy *Navigazione Generale Italiana* lodní lístky. Loď se jmenovala *Orazio* a měla plout z Janova, kolem Španělska, přes Gibraltar až do Jižní Ameriky. Cestování letadlem přes oceán tehdy ještě nebylo možné, to přišlo až daleko později.

Lod' Orazio

Začátkem ledna 1940 jsme se rozloučili s rodinami a odjeli nočním rychlíkem přes Vídeň do Janova. Tam jsme si museli obstarat ubytování na několik dní, abychom mohli vyřídit formality spojené s odjezdem do Venezuely. Když jsme měli vše vyřízeno, tak jsme se 20. ledna 1940 odpoledne nalodili. Na lodi odjíždělo několik set lidí, pokud se pamatuji, tak okolo šesti set⁷. Většinou to byli emigranti a uprchlíci hlavně z Německa, ale i z jiných zemí. Z Čech jsme byli sami dva. Zavazadla, kterých jsme měli poměrně velký počet, byla umístěna v podpalubí. Někdy v noci *Orazio* vyplul směrem ke španělskému pobřeží. Vše probíhalo celkem dobře. Dostali jsme večeri a chystali se do kajuty. V tom ale přišlo oznámení kapitána, že loď je nucena zastavit, protože musí vyčkat na příjezd francouzské válečné lodi, která provede u nás na lodi kontrolu (loď se nacházela poblíž Toulonu). Tehdy byla Itálie stále ještě neutrální. Loď se zastavila a všichni pasažéři byli svoláni do velkého lodního sálu. Museli jsme odevzdat pasy a ostatní doklady a čekat,

co se bude dít dál. Zanedlouho přistála poblíž *Orazia* francouzská loď jménem *Ville D'Ajaccio*. Z té se po provazovém žebříku spustilo několik pasových úředníků do člunu, který poté připlul k naší lodi. Úředníci zase po provazovém žebříku nastoupili na *Orazia* a přišli do sálu, kde jsme byli všichni shromáždění. Zasedli za stolem a začali kontrolovat doklady jednotlivých cestujících. Vše probíhalo celkem dobře, až přišli na jména, která měli označena. Z toho celkového počtu několika set cestujících to bylo 9 osob. Mezi nimi jsme byli i já a František. Dále to byl manželský pár z Německa, Němka provdaná za Žida se dvěma syny a potom ještě 3 Němci, kteří se také chtěli dostat do Jižní Ameriky.

Nás devět muselo odstoupit stranou, zatímco ostatní cestující se směli vrátit zpátky do svých kajut. Naše skupina pak byla přinucena přestoupit na tu francouzskou loď. Směli jsme si s sebou vzít pouze malý příruční kufríček. Všechno ostatní muselo zůstat na lodi. Bylo to v noci, nevím kolik přesně bylo hodin, ale pamatuji se, že byla úplná tma a my jsme postupně šplhali po tom provazovém žebříku po boku lodi do člunu, který byl přistaven. Na tomto člunu nás odvezli k francouzské lodi, kde jsme se zase šplhali na palubu. Tam nám vykázali místa, kde musíme vyčkat, co se bude dít dále.

Už bylo někdy po půlnoci a byli jsme s Františkem v kajutě. Mě začala trápit mořská nemoc a bylo mi strašně zle. Kdo mořskou nemoc nezažil, tak neví, co to je. Naopak Františkovi moře kupodivu nevadilo a vůbec nepocítil žádnou nevolnost nebo nějaké příznaky mořské nemoci. Bylo nám jenom řečeno, že nyní poplujeme do Marseille, kde se provede další kontrola, a že loď *Orazio* popluje dále ke španělskému pobřeží.

Asi dvě hodiny po odplutí od *Orazia* dostal francouzský kapitán zprávu z lodi *Orazio*, že loď hoří a že se má vrátit a pokusit se zachránit trosčičky. Nevím, na jakou vzdálenost jsme se přiblížili, ale zřetelně jsme mohli vidět plameny, které šlehaly z paluby. Podle zpráv kapitána požár vypukl snad někde ve skladišti a již nebylo možné ho uhasit. Bylo vidět několik záchranných člunů, kterých však bylo málo, takže hodně lidí naskákalo do vody a snažili se udržet na hladině. Byla ovšem zima a voda byla ledová. Někdo z našich pasažérů měl tu duchapřítomnost, že vyfotografoval hořící loď a někdy později jsme dostali snímky, které mám uložené dodnes. Přiblížila se ještě jedna loď, nevím jaké národnosti, která se také snažila zachraňovat lidi. Ale celkem, podle pozdějších zpráv z novin, které jsme viděli v Marseille, utonulo tehdy 106 lidí. Na naši loď přišlo asi 40 až 50 zachráněných, kterým se ihned dostalo pomoci, ošacení a hygienických pomůcek. Tehdy se František, kterého netrápila mořská nemoc a byl lékař, okamžitě ujal pomáhání zachráněným, poskytoval první pomoc a dokonce šil ránu. Později, když jsme dorazili do Marseille, za to dostal pochvalu a byl zmíněn v novinách (Marseille-soir z 22. ledna 1940). Avšak, jak uvedu dále, nebylo mu to nic platné. Jak se *Orazio* potopil, jsme už neviděli, protože jsme zamířili do Marseille. S lodí šla rovněž ke dnu veškerá naše zavazadla a my tak přišli prakticky o všechno.

⁷Přesně 645 – dohledáno v jiném zdroji. Pozn. redakce.

Hořící loď *Orazio*, na které se Gallioví plavili z Janova do Venezuely, ale která se koncem ledna 1940 potopila nedaleko Francie krátce poté, co je zadržela a z lodi odvezla francouzská pobřežní stráž.

V Marseille

Když jsme se dostali do přístavu, dali nám úředníci naše doklady, naše pasy, ale jinak jsme tam vlastně neměli nic. Jen ten malý kufrík s hygienickými potřebami a nějaké drobnosti. Když jsme vystoupili na břeh, tak nás devět hned rozdělili. Muži byli ihned odvezeni do tábora jménem *Camp des Milles*⁸, který byl několik kilometrů za Marseille. Byl to internační tábor, kam se umísťovaly podezřelé osoby, a čekalo se, jestli budou propuštěni nebo co s nimi bude. Ani jsme se nemohli rozloučit, ihned je odvezli pryč. A nás dvě ženy, mě a tu Němku, která neuměla ani slovo francouzsky, odvedli na francouzský námořní policejní úřad, který byl hned v přístavu. V kanceláři tohoto úřadu nás chtěli Francouzi vyslýchat. Kam jedeme, co tam chceme a tak dále. Naštěstí pro mě jsem na střední škole měla několik roků francouzštinu, kterou jsem dost dobře ovládala a mohla se s nimi domluvit. Neměli tam žádného tlumočníka, takže jsem byla odkázána na to, co jsem rozuměla. Po dalším vyslýchání Francouzi usoudili, že od nás nehrozí žádné nebezpečí a že nás mohou propustit.

Ale co jsme mohly dělat? Peníze jsme neměly a nikoho jsme tam neznaly. A tu se jako zázrakem objevil malý muž z dobročinné organizace, který se ihned postaral o to, abychom dostaly nějaké ubytování a finanční pomoc. Tento muž, na kterého nikdy nezapomenu, měl velmi zvláštní jméno. Byl to Francouz, ale přesto měl německé jméno znějící Katzenellbogen, což znamená v češtině kočičí loket. Léta jsem na tohoto mužíka vzpomínala s vděčností, ale bohužel jsem ho v pozdějších dobách už nikdy neviděla. Naložil mě a tu Němku do auta a odvezl nás do nějakého malého hotýlku, který používali na umístění emigrantů. Byl to takový primitivní hotýlek, ale měl honosné jméno *Hotel Jeanne*

d'Arc. Tam nás ubytoval a dal nám nějaké drobné peníze a poukázky na večere v jídelně v přístavu. S vděčností jsme vše přijaly, ale nevěděly jsme, co bude dále a také nic o našich blízkých, kteří byli odvezeni do *Camp des Milles*. Jak jsem se později dozvěděla, tento tábor byl umístěn v bývalé cihelně.

Až po několika dnech jsem dostala lístek od Františka, v kterém mi francouzsky, kvůli cenzuře, napsal, kde je a že neví, co bude dále. Mezitím po nás pátrali naši příbuzní z Caracasu, kteří se o Oraziovi dozvěděli z novin. Podařilo se mi jim poslat telegram, načež nám oni poukázali peníze. Po nějaké době před naším hotelem v noci zastavilo auto se třemi Alžířany. Ti mi řekli, že mají vzkaz od Františka, abych s nimi jela. Prý mě k němu odvezou. Ostatní mě od toho zrazovali, ale já jsem si nedala říct a jela s nimi. Vezli mě někam za město. Posléze jsme dojeli do hotýlku, jehož jméno si již nepamatuji, kde na mě již čekal František. Celkem jsme v Marseille zůstali několik týdnů, než se vše vyjasnilo. Mezitím nám italská lodní společnost zařídila náhradní lodní lístek z Janova do Venezuely. Z jakého důvodu jsme byli tehdy internováni, jsem se nikdy nedozvěděla.

Venezuela

Z Marseille jsme se potom bez problémů dostali vlakem podél pobřeží zpátky do Janova. Cestu nám zaplatila lodní společnost. V Janově jsme již měli připravené doklady na loď, která se jmenovala *Augustus*. Byla to velká zámořská loď, která nás měla dopravit do Venezuely a dále měla pokračovat až do Argentiny. Nalodění proběhlo bez problémů. Zavazadla jsme skoro žádná neměli, jen něco málo, co jsme si nakoupili. Spoléhali jsme na to, že si vše potom obstaráme.

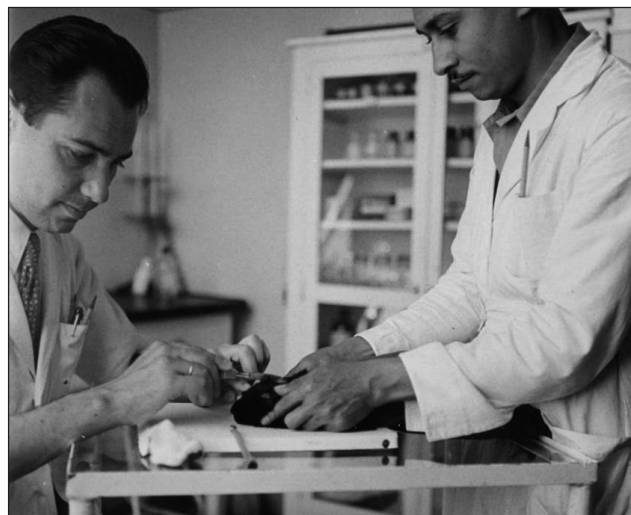
⁸Francouzský internační tábor umístěný v areálu bývalé cihelny poblíž obce Aix-en-Provence. Tábor byl zřízen v září 1939 pro občany Německa a bývalého Rakouska. Bylo zde drženo 3500 umělců a intelektuálů (např. Lion Feuchtwanger, Golo Mann či laureát Nobelovy ceny za fyziologii a lékařství Otto Fritz Meyerhof). V současnosti je v táboře zřízen památník. Pozn. redakce.

Vypluli jsme 20. února 1940. Dodnes se pamatuji na Gibraltar, kde se prodávalo mnoho druhů ovoce, které v koších dopravovali na loď. Další plavba trvala asi 14 dní a proběhla již bez problémů. Cestující byli zase většinou emigranti. Bylo jich asi více než na *Oražín*, protože *Augustus* byl větší. Po 14 dnech jsme zakotvili nedaleko přístavu jménem La Guaira ve Venezuele. Byl to menší přístav, takže se velká zámořská loď nemohla dostat blízko ke břehu. Proto jsme museli vystupovat na dřevěné můstky, kde čekali příbuzní a známí. Už z daleka jsme viděli, že nás čeká Rišek a Feli Novičtí. Po výstupu jsme se velice dojemně přivítali. Bez pláče se to neobešlo. Naštěstí měl už tehdy Rišek auto, nějaký starý chevrolet. Cesta do Caracasu, který je ve výšce téměř 2000 metrů, je pro cizince nebezpečná. Jsou to samé serpentiny, které vedou od pobřeží až do města. Všude podél cesty bylo vidět havarovaná auta. Bylo zapotřebí opravdu zkušeného řidiče. Po této cestě jsme se dostali až do města, kde jsme měli na předměstí zajištěné bydlení. Příbuzní tam bydleli též. Byl to přízemní dům ve španělském stylu.

Stmívalo se tam trvale okolo šesté hodiny a v tom okamžiku se objevily roje komárů. Tehdy ještě nebyly tak dokonalé prostředky na jejich hubení. Měli jsme jen takový ruční postřikový strojek, kterým se stříkal takzvaný flit. Navíc se muselo neustále spát pod síti. V tomto domě jsme nebydleli dlouho a pořád jsme hledali nějaké výhodnější ubytování. Stěhovali jsme se asi dvakrát nebo třikrát.

Rišek už v té době jezdil denně do práce na ministerstvo zemědělství, na veterinární oddělení, kde pracoval asi od 8 do 15 hodin. Hned obstaral zaměstnání v tomto ústavu taky Františkovi, který tam nepůsobil jako lékař, ale jako veterinární laborant. Poměrně rychle si osvojil vše, co k této práci potřeboval. Tehdy tam měli velké problémy s dobyt看, který hubili komáři přenášející infekční choroby.

Ubytování jsme nakonec náhodou našli výborné. Bylo to na předměstí, kde nám jedna stará paní pronajala malý přízemní dům se zahradou. Nastěhovali jsme se tam a já jsem začala hledat zaměstnání. Španělsky jsme vlastně neuměli. Před odjezdem, ještě doma, jsme se naučili pár slov, ale to se nedalo uplatnit v zaměstnání. Měli jsme tam několik známých Čechů, kteří tam žili už několik let a často se scházeli. Například si vzpomínám na pana Zahálku z Jablonce, který si v Caracasu zřídil obchod se suvenýry ze skla, které tam šly dobře na odbyt. Dále tam byl pan Hudec, se kterým jsme se často stýkali. Byl to dámský krejčí, který šil také pro paní prezidentovou. Nevím, co tyto lidi do Caracasu hnalo, co je přimělo se ještě dávno před válkou vystěhovat z Československa. Prostřednictvím několika známých jsem se dozvěděla o místě na soukromé klinice, která se jmenovala *Clinica Razetti*⁹. Sestřičky tam byly zaměstnány jednak jenom na den a jednak jenom na noc. Nebylo tam střídání služeb, jak to známe u nás. Já jsem samozřejmě nemohla uplatňovat lékařskou praxi, ale musela jsem se tam přihlásit jako zdravotní sestra. Obstarala jsem si bílou uniformu, čepec na hlavu a do kapsy jsem si dala česko-španělský slovníček. Když mě nějaký lékař oslovil a já mu nerozuměla, hned

František Gallia pracoval ve Venezuele ve veterinárním ústavu jako laborant; na tomto snímku (vlevo) provádí zárok na morčeti.

jsme šla stranou a hledala ve slovníku, co po mně chce. Byla to poměrně krušná doba a sloužila jsem jenom noční služby, které byly od sedmi večer do sedmi ráno. Pokud nebyla práce u lůžka nebo nebyly injekce a podobně, tak jsem seděla na chodbě v křesle a musela jsem se trvale udržovat v bdělém stavu. Byli tam velice laskaví, a protože věděli, že mám diplom, který tam ale nemůžu uplatnit, tak na mě vždycky volali „doctora, doctora“.

Tuberkulózní léčebna Simona Bolívara

Jednoho dne do této kliniky přišel s pacientem lékař, který se jmenoval Dr. Elias Toro, což znamená španělsky býk. Seznámili jsme se a sdělil mi, že hledá

Manželé Novičtí a Galliovi na společném snímku z Venezuely z roku 1941. MUDr. Felicitas Novická, rozená Galliová, sedí zčela vlevo, MVDr. Richard Novický stojí vedle ní.

⁹Podle významného průkopníka venezuelského lékařství MUDr. Luise Razettiho (1862–1932), pozn. redakce.

spolehlivé lékaře a personál, protože na druhém konci Caracasu otevřeli novou léčebnu pro tuberkulózní pacienty. Tuberkulóza tam tehdy byla velmi časté onemocnění. Léčebna byla přibližně pro 600 pacientů a dělila se na část pro ženy a část pro muže. Místo, které mi dr. Toro nabídl, jsem přijala. Ovšem k té léčebně nejezdil autobus, takže jsem musela denně chodit pěšky asi půl hodiny od nejbližší zastávky. Ředitel této léčebny byl velmi vzdělaný lékař. Většina tamních lékařů prošla zkušebními obdobími v Evropě, protože ve Venezuele by moc odborného vzdělání nezískali.

Ted' ovšem nevěděli, na jakou práci mě v té léčebně mají přidělit. Já už jsem tehdy uměla celkem dobře španělsky, tak jsem jim vysvětlila, kde jsem v pracovala v Československu. A protože v té léčebně měli také nové rentgenové oddělení s moderním zařízením na snímkování i na tomografii, tak mi nabídli, abych pracovala na tomto rentgenovém oddělení. Ovšem, že si mě napřed chtěli vyzkoušet. Jak to umím a jestli tomu vůbec rozumím. To si pamatuji dobře dodnes. Přišel se podívat ředitel ústavu, dr. Toro, a další dva lékaři, abych jim ukázala, jestli s těmi přístroji vůbec umím zacházet. Přivedli pacienta, kterému jsem měla pořídit snímek. Jestli jsem měla trému nebo ne, to si už nepamatuji, ale snímek se povedl. Vyvolala jsem ho a ještě na mokré snímek se všichni lékaři dívali a doktor Toro, jako bych ho slyšela ted', říkal: *Esto es el tipo de una radiografia buena*, tedy že to je dobrý snímek. Takže mi tam přidělili tohle místo na rentgenu. Pracovala jsem tam sama, nikdo další tam nebyl.

Vedle rentgenu byla dosti rozsáhlá mikrobiologická laboratoř, kterou vedl dr. Ladislao Pollak¹⁰. Byl to uprchlík z Maďarska a do Venezuely se dostal o něco dříve než my. Spřátelili jsme se a dobře jsme spolu vycházeli. Po válce se dr. Pollak do Evropy už nevrátil, protože se ve Venezuele oženil.

Ještě jsem zapomněla zmínit, že léčebna sestávala ze tří dvouposchoďových pavilonů pro muže a tří dvouposchoďových pavilonů pro ženy. Každá budova

byla asi pro 100 pacientů. Tuberkulózy bylo ve Venezuele požehnaně, takže léčebna byla stále plná. Léčebna se jmenovala *El sanatorio antituberculoso Simon Bolívar*, podle osvoboditele od španělské nadvlády. Podle Simona Bolívara se také dodnes jmenuje venezuelská měna – bolívary. Jinak v sanatoriu byly ještě poradny, které vedli externí lékaři. Jako například poradna gynekologická a další. V těchto poradnách jsem také měla na starosti asistenci.

To už jsme byli v Caracasu asi rok, když švagrová Feli otěhotněla a v srpnu 1941 se jí narodil syn, tedy vlastně můj synovec. Při porodu asistoval náš dobrý známý, rakouský lékař dr. Ritter, který se do Venezuely dostal dříve než my, a to z druhé strany zeměkoule, tedy přes Rusko, Čínu a Japonsko. Ve Venezuele přijal místo lékaře u petrolejářské společnosti někde ve vnitrozemí. V Caracasu potom praktikoval, samozřejmě bez nějakého povolení, u emigrantů, kteří ho volali v případě potřeby. Tak tento doktor Ritter byl u porodu Feli. Všechno dobře dopadlo, ale po porodu, v období šestinedělí, se u Feli objevily příznaky plicního onemocnění. Po promoci pracovala Feli v Olomouci na TBC oddělení, kde se nejspíš také nakazila. Ale nemoc se projevila až po porodu.

Naštěstí jsem pracovala na rentgenovém oddělení, takže jsem ji tam mohla často kontrolovat. Tehdy ještě nebyly žádné léky, léčilo se pouze klidem a dobrou stravou. Takže musela zůstat doma, jenom něco málo se starala o domácnost a jinak celé dny proležela ve stínu na zahradě. A já, když jsem se vrátila ze zaměstnání, jsem měla na starosti synovce, který se jmenoval Jurka (Jiří). Také jsme tam měli venezuelskou služebnou, která se starala o prádlo a také o dítě do té doby, než se z práce vrátili naši muži.

Vrchní sestrou na chirurgii

Na rentgenovém oddělení jsem byla asi rok, když náhle došlo v mé náplni práce k velkým změnám, protože

J. Galliová (druhá zprava v horní řadě) v kolektivu pracovníků léčebny ve Venezuele, asi v r. 1942.

¹⁰Dr. Ladislao Pollak (1909–1990), spoluzakladatel venezuelské mikrobiologické společnosti, profesor a vedoucí katedry mikrobiologie na univerzitě José Maria Vargase, byl židovský lékař maďarského původu. Studia medicíny zahájil na univerzitě ve Vídni, následně kvůli antisemitismu emigroval do Bari, kde na místní univerzitě roku 1934 promoval z lékařských věd a o rok později složil státní zkoušku z chirurgie na Boloňské univerzitě. V roce 1939 dokončil postgraduální studium mikrobiologie na univerzitě v Římě. S pomocí Svateho stolce se mu podařilo emigrovat do Venezuely. Tam se věnoval mikrobiologickému výzkumu. Pozn. redakce.

jsem musela přejít na chirurgii. Léčebna měla totiž také dva operační sály. Jeden menší a druhý velký i pro komplikované operace. Vedoucí sestra Lizzy, byla to asi třicetiletá Němka, si tam našla partnera a rozhodla se, že ze sanatoria odejde a provdá se. Hledali za ni náhradu a určili si mě. Já jsem měla určité chirurgické znalosti už z Humpolce, takže jsem nabídku přijala.

Měla jsem na starosti přípravu pro operace a veškerou sterilizaci. Vše jsme si museli připravovat sami, i sterilizovat veškerý chirurgický materiál. Musela jsem se naučit znát veškeré používané nástroje a připravovat všechno k operacím. Přitom mi s tím nikdo neporadil. U takových specifických operací jsem nikdy dříve nebyla. Naštěstí se všechno celkem dařilo. Na výpomoc jsem měla dvě mladé sestřičky, Venezuelanky, které však byly téměř nezkušené.

Kromě Lizzy tam bylo ještě několik Němek, se kterými jsem každý den sedávala u stolu v jídelně. Je zajímavé, že přestože nebyly úplně čistokrevně německé nebo árijské, tak fandily Hitlerovi. Já dost dobře umím německy, takže jsem pořád musela poslouchat, jak se mezi sebou baví o tom, které další země Hitler obsadil.

Lékařů, kteří v sanatoriu operovali, bylo několik. Všichni před válkou prošli evropskými nemocnicemi, protože se potřebovali vyškolit, na což ve Venezuele nebyla příležitost. Také ten můj známý, dr. Toro, pracoval asi rok v Berlíně u profesora Ferdinanda Sauerbrucha¹¹, což byl tehdy známý německý hrudní chirurg.

V Caracasu také existovala velká všeobecná nemocnice, ale ta byla určená jenom pro chudinu.

Velká událost na chirurgii byla někdy v roce 1944, kdy měl přijet do našeho ústavu operovat nějaký známý chirurg ze Spojených států a měl tam předvést, jak se provádí thorakoplastika, což byla nová metoda. V USA byla používána běžně, ale ve Venezuele dosud ne. Tak mi nařídili, že mám pro tohoto chirurga všechno připravit. Ale co všechno bude potřebovat, to už mi nikdo neřekl. To si dovedete představit, jaký jsem z toho měla strach. Ale naštěstí ta operace dopadla dobře. Dokonce se o tom psalo i v novinách. Ještě mám ten výstřížek uschovaný.

Musím se také zmínit o Františkovi, který během těch let pilně studoval. Naučil se dobře anglicky a objednával si anglickou odbornou literaturu týkající se virologie. Tam se vlastně vyučil ve virologii, ačkoliv to nebylo jeho původní zaměření.

Přípravy k repatriaci

Koncem války došlo ve veterinárním ústavu ke změnám. Venezuelští zaměstnanci neměli rádi dr. Kubeše, protože byl hodně přísný. Snažil se dodržovat přísný řád, jako to bylo v Evropě, za což ho nenáviděli. Musel se vzdát své funkce a byl zvolen nový ředitel. Na rozdíl od Kubeše Říšek i František zůstali ve svých funkcích, protože byli oblíbení a nebyly proti nim žádné námitky. Dr. Kubeš se poté s rodinou odstěhoval do jedné ze stredoamerických republik. A někdy v šedesátých letech přijel do Československa na nějakou přednášku.

Ještě jsem se nezmínila, že od začátku pobytu ve Venezuele jsme pátrali po našich rodinách v Brně a ve

Vizovicích. Přes Červený kříž byla možnost požádat o zjištění jejich pobytu. Avšak odpověď byla vždy negativní, nic se nevypátralo.

Ve volném čase jsem se hodně starala o malého Jurku. Asi ve třech letech onemocněl nějakou infekční chorobou, myslím, že to byl záškrt nebo černý kašel. Očkování tehdy žádné neexistovalo. Dlouho byl nemocný, ale nakonec se z toho dostal.

Blížila se doba, kdy se v Evropě už rýsoval konec války. My jsme byli ve spojení s naším vyslanectvím ve Washingtonu, které mělo evidenci o Čechoslovácích žijících v cizině. Rozesílali tehdy takové příписy na tyto adresy, pokud šlo o lékaře, zvěrolékaře a podobně a vyzývali je, aby se přihlásili v případě, že by se chtěli vrátit. V Československu byl velký nedostatek lékařů, veterinářů a vysokoškoláků obecně, protože vysoké školy byly od začátku války zavřené. Hlavně lékařů byl obrovský nedostatek. Proto se naše rodina rozhodla, že se přihlásí k návratu. Říšek se chtěl vrátit nejvíc, protože srdcem byl pořád doma a už se těšil, až se vrátí. Pro Feli to bylo horší, ačkoliv se její stav hodně zlepšil. No a František se rozhodl, že se po návratu bude věnovat virologii. Když padlo tohle rozhodnutí, museli jsme hledat, jakým způsobem se vrátit. Přes různé známosti jsme se dozvěděli, že je možné se na obchodní lodi dostat do Spojených států, do New Yorku.

Začali jsme se připravovat na cestu. Lékaři pro mě v sanatoriu uspořádali rozlučkový večírek, kde jsem dostala nějaké dárky. Ředitel, dr. José Ignazio Baldó¹²,

I když František Gallia pracoval ve Venezuele ve veterinárním ústavu, ve volném čase léčil krajany a přátele; na snímku ošetřuje chrup (jako zubař působil již během své služby v armádě).

¹¹Prof. Ernst Ferdinand Sauerbruch (1875–1951), významný německý chirurg a vysokoškolský pedagog. Pozn. redakce.

¹²Dr. José Ignazio Baldó Soules (1898–1972), pneumolog, příkopník boje proti tuberkulóze ve Venezuele. Zakladatel a první prezident Venezuelské ftizologické společnosti. Autor více než 130 vědeckých prací. Profesor ftizologie na lékařské fakultě Venezuelské centrální univerzity. Pozn. redakce.

se již chystal do důchodu a řekl, že my se ještě v Evropě setkáme. Někdy v šedesátých letech si uspořádal takovou okružní cestu po řadě tuberkulózních pracovišť v Evropě. Přijel s manželkou také do Prahy a navštívil náš ústav, z čehož mám ještě fotografii.

Zařídili jsme si místo na obchodní lodi plující do Spojených států, která brala jen několik pasažérů. Zabalili jsme si, zrušili jsme naše ubytování a pak jsme museli cestovat do přístavu, kde ta loď kotvila, což bylo hodně daleko od Caracasu. Vše se podařilo a nalodili jsme se i se zavazadly, kterých jsme ovšem moc neměli. Plavba touto lodí do New Yorku byla bezproblémová a trvala asi 14 dní.

V New Yorku našťastí v té době žila jedna teta švagrové nebo švagra, už nevím, která tam emigrovala někdy v roce 1939. Přišla nás přivítat do přístavu, obstarala nám bydlení, což nebylo snadné, protože nás bylo 5 osob. Tam jsme museli vyčkat, než se vyřídí formality ve Washingtonu. Já a švagrová s Jurkou jsme zůstali v New Yorku a naši muži museli asi dvakrát cestovat do Washingtonu na úřady. Naše úřady nám také zaplatily cestu, samozřejmě lodí. Těch 14 dní v New Yorku jsme dost využili. Podívali jsme se na město, na pobřeží a tak dále.

Myslím, že to bylo počátkem října 1946, kdy jsme nastoupili na loď do Evropy. Byla to nějaká válečná loď, určená jen pro vojsko, protože tam bylo velice primitivní ubytování. Dostali jsme kajutu, kde byly tři postele nad sebou. A já, se svou mořskou nemocí, jsem ze třetího patra zvracela na podlahu. Švagrová taky trpěla mořskou nemocí, ale naopak švagrovi, Františkovi i Jurkovi moře vůbec nevadilo.

Cesta trvala asi 14 dní. Dostali jsme se do Le Havru a odtud jsme měli dále cestovat vlakem. To už bylo vše zařízené přes naše úřady. Nejdříve jsme dojezdili do Paříže, tam jsme se nějaký ten den zdrželi. Museli jsme si obstarat nejnnutnější potřeby a oblečení vzhledem k nastávající zimě. Asi po třech dnech jsme odcestovali vlakem do Prahy. Tam nás očekávala Říškova sestra, která byla provdána za důstojníka československé zahraniční armády, majora Květoslava Prokeše¹³. V té době pobývala švagrova sestra sama v bytě a mohla nás na pár dní u sebe ubytovat. Její manžel, major Prokeš, byl západní voják. Za války sloužil v Anglii a na Blízkém východě. V roce 1949 byl za údajnou přípravu převratu zatčen, odsouzen k smrti a popraven.

Státní zdravotní ústav¹⁴

Už z Venezuely jsme navázali kontakt se známými a kolegy z Prahy. Hlavně nám byl nápomocný dr. Ladislav Šula¹⁵, který byl z mého ročníku, ačkoliv byl o rok starší. Ihned po osvobození se začal politicky angažovat a navázal různé kontakty, které ho přivedly do Státního zdravotního ústavu ve Šrobárově ulici na Vinohradech.

Manželé Gallioví v Praze, asi v roce 1947.

Hned po promoci se věnoval tuberkulóze a pracoval v tatranských sanatoriích. Avšak po odtržení Slovenska se musel vrátit do Čech, kde rovněž pokračoval v práci v oboru tuberkulózy. Pracoval v léčebně v Žamberku, kde byl přednostou docent Křivinka¹⁶, daleko později ředitel našeho odboru tuberkulózy.

Ještě se zmíním o švagru Říškovi. Byl zkušený pracovník veterinářského oboru a veterinární mikrobiologie. Ihned po návratu do Československa byl přijat na tento odbor na ministerstvu zemědělství. Současně mu bylo přiděleno místo okresního zvěrolékaře pro okres Jablonec nad Nisou, kam se také celá rodina odstěhovala. Byl jim přidělen byt a švagrová dostala místo lékařky na tamějším zdravotním středisku. V té době už byla zcela v pořádku a tuberkulóza se u ní neprojevovala. Po zatčení majora Prokeše byl švagr z ministerstva okamžitě propuštěn a už zůstal v Jablonci ve funkci okresního veterináře. O něco později se stal ředitelem veterinárního ústavu ve Vratislavicích nad Nisou, kde měl taky velmi zodpovědnou funkci v diagnostice a evidenci vztekliny. Z celé republiky se tam k analýze posílal materiál podezřelý ze vztekliny.

Jak jsem již říkala, my jsme byli v kontaktu s dr. Šulou, který byl předsedou závodní rady Státního zdravotního ústavu a měl velký vliv na chod tohoto ústavu a přijímání

¹³Květoslav Prokeš (1897–1949), československý voják a odbojář, oběť komunistické justiční vraždy. Pozn. redakce.

¹⁴Přestože Dr. Galliová nastoupila na přelomu let 1946–47 na oddělení tuberkulózy v SZÚ a na stejném pracovišti pracovala až do odchodu do důchodu (1985), formálně v tomto období vystřídal řadu zaměstnavatelů, což bylo způsobeno nejprve přejmenováním a posléze desintegrací a reintegrací SZÚ. Státní zdravotní ústav byl v roce 1949 přejmenován na Státní zdravotnický ústav a v roce 1952 rozdělen na šest menších ústavů, přičemž oddělení dr. Šuly se stalo součástí Ústavu pro výzkum tuberkulózy. V roce 1971 byla většina těchto ústavů (včetně oddělení tuberkulózy) opět spojena v jeden – Institut hygieny a epidemiologie, který se 1. 1. 1992 opět vrátil ke svému původnímu názvu Státní zdravotní ústav.

¹⁵Doc. MUDr. Ladislav Šula, DrSc. (1912–1992), lékař, ftizolog, vedoucí oddělení pro výzkum a diagnostiku tuberkulózy v IHE (SZÚ). Pozn. redakce.

¹⁶Doc. MUDr. Rudolf Křivinka, CSc. (1904–1991). Pozn. redakce.

J. Galliová očkuje dítě proti TBC, 50. léta.

pracovníků. František i já jsme byli přijati. Já na oddělení tuberkulózy, které řídil právě dr. Šula. František byl přijat na oddělení virologie, které fungovalo teprve nedlouho. Toto oddělení vedl dr. Fiala, který dostal stipendium do Spojených států, kde, jako mnoho jiných, už zůstal. František tedy zaujal jeho místo. Oddělení virologické bylo malé. Mělo celkem 5 zaměstnanců. Zabývalo se problémem výskytu viru encefalitidy přenášené klíšťaty, což byl pozůstatek pobytu ruské armády, která s sebou přivedla spousty koní s nakaženými klíšťaty.

Než se nám podařilo získat byt, tak jsme bydleli v ústavu v nepoužívané laboratoři. Hned vedle se očkovala telata za účelem výroby neštovičkové vakcíny.

V této době se zjistilo, že tuberkulóza se nečekaně rozšířila do všech vrstev obyvatelstva a bylo nutno učinit nějaká opatření. Ihned po osvobození navázal Šula kontakt s Dánskem (Státní sérový ústav v Kodani), kde bylo centrum boje proti tuberkulóze a kde se vypracovala a rozvinula metoda výroby očkovací látky proti

tuberkulóze. Někdy v roce 1948, kdy jsem fungovala jako Šulův zástupce, se Šula vydal do Dánska na stipendium Světové zdravotnické organizace, aby zjistil možnosti použití této vakcíny u nás a zavedení její výroby pro Československo. Podrobně všechny tyto události líčí dr. Kubín¹⁷ ve své publikaci¹⁸.

Vše se pomalu rozbíhalo. Přijeli k nám odborní pracovníci zaučovat metody očkování. Ze zahraničních pracovníků byly spolu s našimi vytvořeny týmy, které objížděly jednotlivé okresy, kde organizovaly provádění tuberkulózních zkoušek a u negativních očkování proti tuberkulóze. Zároveň se v ústavu pod vedením Šuly vypracovala metoda výroby této vakcíny u nás, protože dánská laboratoř nebyla schopná vyrábět vakcínu v takovém množství. S očkováním se nezačalo jen u nás, ale zároveň také v sousedních zemích, jako například v Polsku, kde byl rovněž vysoký výskyt tuberkulózy.

Zanedlouho se ukázalo, že tato vakcína, která obsahuje živé mikroby, je sice silně účinná, ale také vyvolává řadu vedlejších reakcí u očkovaných. Bylo proto snahou naší laboratoře adaptovat tento kmen tak, aby se snížil počet vedlejších reakcí. Jak jsem již uvedla, týmy procestovaly všechny okresy a všichni negativní, pokud to jejich zdravotní stav dovozoval, byli očkováni. Ovšem tehdy bylo očkování až od 6 let věku a nebylo povinné. Očkování pro novorozence přišlo až daleko později. Tahle vakcína, nazývaná BCG, měla poměrně krátkou dobu účinnosti, protože to byla ještě tehdy živá vakcína. Proto se její výroba musela opakovat ve 14denních intervalech a expirační doba byla tehdy poměrně krátká – myslím, že 14 dní a z toho už týden se použil na kontrolní zkoušky. Jak jsem již uvedla, měla vakcína poměrně silnou účinnost, ale vyskytovaly se komplikace v místě vpichu a i další případy komplikací, které velmi poškodily pověst očkování. Proto jsme se snažili oslabit účinnost této vakcíny tím, že jsme používali pro výrobu nejen tehdejší kmen označený 725, ale také oslabenější kmen vypěstovaný v naší laboratoři, který byl mírnější.

J. Galliová očkuje děti proti TBC, 50. léta

¹⁷MUDr. Milan Kubín, DrSc. (1927–2022), přední český mykobakteriolog a pneumolog, po dr. Šulovi převzal v roce 1982 vedení oddělení TBC. Pozn. redakce.

¹⁸Pravděpodobně se jedná o publikaci: Kubín M, Kalina P, Vítková E. Šedesátileté výročí hromadné BCG vakcinace v Československu a dalších 16 státech – společná akce Norské Pomoci pro Evropu, Dánského a Švédského Červeného kříže a UNICEF v letech 1948–1951. *Vakcinologie*. 2008;2(4):160-2.

Tématu se nicméně týkají také dvě další práce autora: Kubín M. Česká mykobakteriologie po druhé světové válce. *Stud Pneumol Phthiseol*. 2002;62(2):43-9.

Kubín M. Začátky české mykobakteriologie. *Stud Pneumol Phthiseol*. 2001;61(5):238-40. Pozn. redakce.

Výroba vakcíny se tak rozběhla, že jsme museli připravovat očkovací látku jak pro Čechy a Moravu, tak pro Slovensko. Na Slovensku taky chtěli vakcínu vyrábět, ale nebyly pro to dobré podmínky, tak od toho ustoupili. Takže my jsme jeden týden připravovali vakcínu pro Čechy a Moravu a druhý týden vždy pro Slovensko. Dneska si to už nikdo nedovede představit, jak to těch pár lidí v laboratoři všechno zvládlo. Pracovníků v naší laboratoři bylo jen pár a přitom se musely vyrábět živné půdy pro kultury a vše co s tím souviselo. Dále jsme se starali také o problémy tuberkulinu, protože Dánsko nám v té době už vakcínu přestalo dodávat. Ale my jsme ji už ani nechtěli, protože vyvolávala daleko víc komplikací než ta naše vakcína.

Z tohoto vyprávění záměrně vynechávám osobní problémy, které mě a Františka postihly v roce 1949. Tyto problémy zpracoval kolega Kubín, kterému jsem dala materiály. Jde o to, že František, který převzal virologickou laboratoř, dostal mnoho úkolů najednou. Jeden z nich byl řešit otázku klíšťové encefalitidy¹⁹. František se infikoval, protože ochrana pracovníků v laboratoři byla minimální. Dostal klíšťovou encefalitu s vysokými horečkami. Léčil se pouze doma, nechal si dělat lumbální punkce, nikam do nemocnice nešel. Jakmile se jeho stav trochu zlepšil, hned se vrátil do práce. Dostavila se však další infekce, a to onemocnění psitakózou, získanou v zoologické zahradě od papoušků z Jižní Ameriky. Toto vše organismus už nevydržel a František náhle 1. dubna roku 1950 přímo v laboratoři zemřel. Já jsem v té době byla již v sedmém měsíci těhotenství. Syn se narodil 21. června 1950.

60. léta

Na začátku roku 1960 jsem dostala pozvání do laboratoře Glaxo v Anglii, kde dr. Muggleton pracoval rovněž na přípravě očkovací látky proti tuberkulóze. Pozvání jsem přijala, ale byly velké problémy s povolením

cesty do ciziny. Před odjezdem jsem byla několikrát na bezpečnosti²⁰, ale nakonec jsem to povolení dostala. Dr. Muggleton mě už čekal na letišti a vše potom probíhalo podle plánu. Ukázal mi laboratoře a setkala jsem se s ředitelem. Byl to Čechoslovák. Během tohoto pobytu jsem se také setkala se dvěma svými bratrance, kteří se dostali do Anglie v roce 1939 přes Polsko a Anglii. Vstoupili do armády a po válce se tam oženili a zůstali tam. Ale zůstali jsme v písemném styku. Také s doktorem Muggletonem jsme zůstali v kontaktu a později několikrát přijel do Prahy.

Další pozvání do ciziny přišlo v roce 1962, kdy u nás ještě probíhala výroba v primitivních laboratořích v budově číslo 11. Toto pozvání bylo na stipendium Světové zdravotnické organizace (WHO), na šestitýdenní studijní pobyt. Z toho 4 týdny v Kodani a 2 týdny ve Švédsku. Do Kodaně jsem se dostala bez problémů letecky. Stipendium bylo dostatečné na to, abych si tam obstarala bydlení, stravování a všechno ostatní. Byl to Státní sérový ústav v Kodani, Serum Institut, kde bylo oddělení pro přípravu vakcíny. Tam tehdy pracovala moje pozdější dobrá známá Ms. Bunk, která neměla lékařský diplom, ale měla mnoho zkušeností a na této věci pracovala již řadu let. V ústavu se v této době stále vyráběla tekutá vakcína, ale začínaly se dělat pokusy s lyofilizací, tj. přípravou vakcíny v ampulích v suchém stavu, která by měla daleko další dobu trvanlivosti.

Mnoho jsem se tam naučila, což mi v pozdějších dobách samozřejmě přišlo velmi vhod. Po skončení těchto čtyř týdnů jsem odjela do Švédska, kde byla BCG laboratoř v Göteborgu. Vedoucím této laboratoře byl doktor Sievers. Rovněž ve Švédsku vyráběli pouze nelyofilizovanou vakcínu. Z Göteborgu jsem potom odjela do Stockholmu, kde jsem strávila asi osm dní rovněž u klinických výzkumů vakcíny. V tomto týdnu jsem se na dřívější pozvání, které jsem dostala ještě v Praze, rozhodla zajet na jeden den do ústavu až za polárním kruhem, kde byla velká léčebna TBC. Jela jsem tam nočním rychlíkem. Na místě

J. Galliová (upravo) na jednom ze svých studijních pobytů v zahraničí, zde zřejmě v laboratořích Glaxo v Anglii v 60. letech.

¹⁹MUDr. Gallia izoloval z lidského materiálu (1948) a z klíštěte *Ixodes ricinus* (1949) první evropské kmeny viru klíšťové encefalitidy a našel u klíštěte v endemických oblastech prokázanou obniskovost náky. Viz např. Rampas J, Gallia F. Isolace viru encefalitidy z klíštěte *Ixodes ricinus*. Čas Lék Čes. 1949;88(41):1179-80. Pozn. red.

²⁰Sbor národní bezpečnosti (SNB) byl ozbrojený, jednotný, vojensky organizovaný sbor, fungující jako represivní složka výkonné moci v Československu v letech 1945–1991. Jeho složka Veřejná bezpečnost byla v roce 1991 přeměněna v Policii ČR, složka Státní bezpečnost zanikla v roce 1990. Pozn. redakce.

Kolektiv pracovníků oddělení mikrobiologie a epidemiologie Výzkumného ústavu tuberkulózy před vchodem do budovy 11 v areálu SZÚ, druhá polovina 50. let. Vpředu v brýlích vedoucí oddělení MUDr. L. Šula, který rozmlouvá s M. Buraczewskou z Polska. Za nimi zleva: ?, dr. Miloslava Langerová, dr. J. Galliová, Markéta Candrová, MUDr. M. Kubín, Věra Šalanská, Terezie Soukupová (v pozadí), Jarmila Štátná (se skloněnou hlavou), Františka Kaňkovská, Alena Freslová, ?. Pracoviště bylo spolupracujícím centrem WHO a organizovalo mezinárodní setkání pracovníků v tuberkulóze a mykobakteriálních infekcích, první v roce 1964. Také se zde školilo mnoho zahraničních pracovníků, někteří přímo na oddělení BCG vakcíny u dr. Galliové.

jsem strávila celý den prohlídkou sanatoria a diskusí s primářem. Zpátky do Stockholmu jsem odjela zase nočním rychlíkem. Tam poté skončil můj šestitýdenní stipendijní pobyt a letecky jsem se vrátila do Prahy.

V roce 1963 byl uveden do provozu pavilon BCG. Byla to dvoupatrová budova²¹ v areálu ústavu, ale izolovaná od ostatních budov. Zařízení a laboratoře a vše potřebné bylo předem vypracováno architektem, který dostal příslušné informace, co se v těch laboratořích bude dít a jak mají být koncipovány. V přízemí byly kanceláře a expedice vakcíny. V prvním patře pak laboratoře a sterilizační boxy. V druhém patře bylo oddělení biochemické, kde se dělaly různé kontrolní testy, a rovněž výzkumné pracoviště. Ihned po otevření jsme se do nového pavilonu přestěhovali. Počet zaměstnanců samozřejmě vzrostl. Vše jsem měla na starosti já, což byla nemalá práce.

Testy sterility se prováděly z každé šarže, tedy každý týden, ve Státním ústavu pro kontrolu léčiv. Paní dr. Průchová chodila pro odběr materiálu a ihned se dělaly kontroly jak laboratorní, tak na pokusných zvířatech. Dodneška se divím, že nikdy nedošlo k nějaké kontaminaci vakcíny.

Tuberkulinové testy se konaly intradermálně, byl to známý test Mantoux, který se prováděl jednak na kontrolu účinnosti očkování a jednak u starších dětí jako předběžný test před revakcinací. Očkovali se jen žáci do 14 let s negativním testem. Koncentrovaná podoba tuberkulinu se dodávala z Dánska. Tyto dodávky jsem musela chodit ředit do ÚSOLu (Ústavu sér a očkovacích látek).

V této době se konala řada klinických studií, z nichž nejznámější byla z kolínského okresu, která trvala několik let. Tato studie byla publikována a stala se takovým základem pro správné hodnocení výsledků očkování²².

Sovětská vakcína

V závěrečné kapitole se krátce zmíním o událostech od roku 1979, kdy došlo k velkým změnám, pokud jde o naši vakcínu BCG. Již dříve jsem se zmínila, že jsme připravovali vakcínu tekutou z kmene 725 a 901, která vyvolávala minimální komplikace a podle statistických zpráv byla účinnost celkem vyhovující. Dánská vakcína, která se stále připravovala, i když později v lyofilizovaném stavu, z kmene 725 v půl miligramové koncentraci, stále vyvolávala poměrně vysoký počet komplikací. Takže v Dánsku se používala pouze u ohrožených, všeobecné očkování neexistovalo a vakcína se vyvážela do rozvojových zemí.

Ke změnám na našem BCG pavilonu došlo v roce 1979, kdy se ze studijního pobytu v Sovětském svazu vrátila dr. Zusková²³ a rozhodla, že se u nás zavede místo té naší, již osvědčené vakcíny, vakcína ruská vyráběná z kmene 1. Došlo tedy k velkým změnám. Naše zařízení v laboratořích bylo uzpůsobeno na výrobu vakcíny tekuté, nebylo zde možné vyrábět sušenou vakcínu ve velkém měřítku. Bylo to možné jen experimentálně a pro menší spotřebu. Když ovšem dr. Zusková takhle rozhodla, vše se změnilo. Ve velkém se začala dovážet ruská sušená vakcína, která po nařazení měla koncentraci půl miligramu. Brzy na to, již v roce 1980, se začaly objevovat problémy. Šlo především o děti očkované v kojeneckém věku. Závažnější reakce se neprojevily hned, ale až tak po roce. Začaly se objevovat komplikace na kloubech a v oblasti kostí. Nevědělo se, co je toho příčinou, ale předpokládalo se, že je to tuberkulózní infekce. Většina těchto dětí byla hospitalizována v Motole na dětské ortopedické klinice.

Stalo se však, že jeden z mladých lékařů, pediatr a ortoped MUDr. Ivo Mařík, na jehož popud píši tyto

²¹Dnes budova č. 25. Pozn. redakce.

²²Křivinka R, Daňková D, Drápela J, Křivánek J, Kubík A, Miková Z a kol. Epidemiologická a klinická studie tuberkulózy v okrese Kolín: zpráva za roky 1961–1972. *Stud Pneumol Phthisiol Cecoslov.* 1975;35(1):3–24. Pozn. red.

²³MUDr. Dana Zusková (1932–1999), hlavní hygienička ČSR v letech 1978 až 1990. Dne 11. 1. 1990 ji vláda odvolala z funkce. Pozn. redakce.

J. Galliová (vlevo) s polskou kolegyní doc. M. Buraczewskou z varšavského Institutu Gruźlicy a vedoucím oddělení tuberkulózy L. Šulou. Asi první polovina 60. let.

vzpomínky, měl nápad poslat hnis z kloubních reakcí do Státního zdravotního ústavu na oddělení mikrobiologie tuberkulózy. Ihned se začaly dělat různé testy, které zanedlouho ukázaly, že nejde o virulentní tuberkulózu, ale o reakci po BCG vakcinaci ruskou vakcínou. Bylo to opakovaně prokázáno a bylo to velké překvapení jak pro pediatri, tak pro vedoucí pracovníky na ministerstvu zdravotnictví, kterým to bylo hlášeno. Ihned jsme se zajímali o tento problém a žádali na ministerstvu o svolání schůzky našich pracovníků ze Státního zdravotního ústavu s pediatri a zástupci ministerstva, aby se tento problém řešil. Setkali jsme se s nepříznivou reakcí ministerstva, které tehdy samozřejmě nevěřilo, že by tyto reakce byly způsobeny vakcínou. Poněvadž problémů přibývalo, žádali jsme, jestli by nebylo možné ředění ruské vakcíny na polovinu. Přestože údaje byly publikovány a odpřednášeny, tak se žádná náprava nekonala. Údaje byly publikovány²⁴ i v anglickém časopise²⁵. Kopie těchto článků stále ještě mám. Když se po přednáškách dostaly tyto informace do krajů, přihlásili se další lékaři, kteří měli také zkušenosti s očkováními dětmi a všichni posílali do Prahy informace o těchto případech. Na Slovensku měli také stejné zkušenosti a účastnili se řešení tohoto problému.

Ruská vakcína se přestala dovážet až v roce 1993 a místo ní se začala dovážet vakcína z Německa. Laboratoře BCG pavilonu byly zabrány pro jiné účely a já jsem již tehdy byla hluboko v důchodovém věku a odcházela jsem ze Státního zdravotního ústavu.

Přehled vakcín

Na závěr vzpomínek o použití BCG vakcíny v Československu uvádím přehled vakcín podle článku MUDr. Vítkové a spolupracovníků²⁶. Očkování bylo

zahájeno v roce 1947 tekutou dánskou vakcínou. Tyto akce prováděli pracovníci dánského Červeného kříže a zároveň se při těchto akcích zaškolovaly naše sestry. V roce 1951 se přešlo na užívání československé vakcíny, která byla vyráběná ve Státním zdravotním ústavu v Praze z kmene BCG 725 a 901. V té době ještě nebylo očkování uzákoněno, to se stalo až zákonem č. 4/1952 Sb. V roce 1953 se konal celostátní kongres, kde byly shrnuty všechny poznatky o vakcinaci. Používali jsme jenom tekutou vakcínu, protože náš BCG pavilon nebyl na výrobu sušené, tedy lyofilizované, zařízení. Už dříve jsem zmínila, že po návratu dr. Zuskové ze SSSR bylo rozhodnuto používat ruskou vakcínu. Ruský kmen byl označován jako BCG 1. O problémech spojených s touto vakcínou jsem se zmínila v minulé kapitole. V té době jsem už odcházela do důchodu, takže vím jenom z prací kolegů, že pro velký počet komplikací se zrušilo používání ruské vakcíny a začala se dovážet vakcína z Německa, Boering BCG, také vyráběná z kodaňského kmene. Ale ani ta se neosvědčila. Podle informací dr. Vítkové se roku 2001 začala dovážet dánská vakcína a po přechodnou dobu jednoho roku, tj. 2001, byla k dispozici ještě německá vakcína. Od roku 2002 se používá pouze dánská vakcína. Koncentrace pro novorozence je 0,05 mg a pro starší děti 0,1 mg.

Dánská BCG, původní dánský kmen, 1947–1950
Československá BCG, kmen Praha BCG 725, 1951–1980
Ruská BCG, kmen Moskva 1, 1981–1993
Německá BCG, kmen Copenhagen 1331, 1994–2001
Dánská BCG, kmen Copenhagen 1331, 2002–2013
Polská BCG (Szczipionka przeciwgruźlicza BCG 10 – brazilský kmen Moreau), 2015–2025 (v roce 2019 vedle toho dovezen omezený počet balení bulharské vakcíny kmen BCG-SL 222 Sofia v rámci tzv. Specifického léčebného programu)²⁷.

²⁴Viz např. Galliová J, Vašíčková Z. Vedlejší reakce po BCG vakcinaci. *Českoslov Pediatr.* 1981;36(3):155-6. Pozn. red.

²⁵Marík I, Kubát R, Filipšský J, Galliová J. Osteitis caused by BCG vaccination. *J Pediatr Orthop.* 1988 May-Jun;8(3):333-7. Pozn. red.

²⁶Vítková E, Galliová J, Krépela K, Kubín M. Adverse reactions to BCG. *Cent Eur J Public Health.* 1995 Aug;3(3):138-41. Pozn. red.

²⁷Přehled vakcín používaných po roce 2002 doplnila redakce podle publikace: Krépela K, Vančíková Z. *Kapitoly z dětské pneumologie*. 1. vyd. Praha: Institut postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví; 2013.

Odborný komentář MUDr. Evy Vítkové, CSc. (SÚKL, Odd. LAB/BIO), k poslední kapitole textu:

Na území České republiky se plošně očkovalo proti tuberkulóze od roku 1953, ale plošná vakcinace byla vzhledem k příznivé epidemiologické situaci zrušena v roce 2010. Od té doby se očkují pouze děti ve zvýšeném riziku, podle přílohy č. 2 vyhlášky č. 537/2006 Sb., o očkování proti infekčním nemocem, ve znění pozdějších předpisů, a to do věku 6 týdnů.

Na našem území byly po 2. světové válce používány vakcíny různých výrobců, jak je uvedeno výše. Důvody přechodu na jinou vakcínu byly různé, zpravidla se jednalo o kvalitativní vlastnosti a zpřísnění požadavků na výrobu, ukončení výroby vakcíny nebo zrušení registrace v ČR a přechod, zejména po ukončení plošné vakcinace novorozenců, na používání vhodné vakcíny doporučené Národní imunizační komisí MZ ČR.

Všechny kmeny pro výrobu BCG vakcíny pocházejí z původního Calmettova kmene z Pasteurova Institutu v Paříži. Vlivem rozdílných kultivačních podmínek získaly jednotlivé kmeny rozdílné vlastnosti co do zbytkové

virulence a imunizační a alergizační schopnosti. Dnes je celosvětově používáno cca 14–16 BCG (pod)kmenů.

Redakční poznámka:

Své vzpomínky namluvila MUDr. J. Galliová počátkem roku 2011, ve svých 97 letech; zemřela 26. 3. 2012. Toto její vyprávění sepsal její vnuk Ing. Jan Gallia.

Dr. Galliová obdržela za svoji práci řadu vyznamenání a ocenění, např. medaili Jana Evangelisty Purkyně (1973), čestné tituly „Zasloužilý lékař“ a „Zasloužilý zdravotnický pracovník“ (1973), čestnou medaili České lékařské společnosti (1978) nebo čestné členství v České lékařské společnosti (1983).

Vzpomínky byly již dříve pod názvem „Biografie – MUDr. Jindřiška Galliová, narozená 28. července 1913“ publikovány v časopise Pohybové ústrojí. 2011;18(1-2):107-24. Pro účely publikace v Hygieně byl rukopis drobně jazykově upraven a opatřen poznámkami redakce.

Děkujeme Ing. Janu Galliovi, vnukovi MUDr. Galliové, za poskytnutí rukopisu a unikátních fotografií. Text otiskujeme se souhlasem redakce časopisu Pohybové ústrojí.